

ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА І АПК

УДК: 631.115.7

СТРАТЕГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ АПК ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ*

В.І.БЛАГОДАТНИЙ – д.е.н., професор, Херсонський ДАУ

Майже рік тому, після виходу у світ Указу Президента (грудень 1999 р.), усі ми інтенсивно почали згадувати про такі поняття, як реорганізація, реформування, реструктуризація АПК.

Треба було по всій Україні й у Херсонській області зокрема прискорено здійснити безкровну революцію: провести реформування КСП (а раніш і радгоспи стали ними) на основі приватної власності на землю і майно в інші організаційно-правові форми господарювання, відповідні ринковій економіці.

Робота в області по виконанню Указу була проведена чимала: організаційна, методична і нормативна, правова і навчальна... (всі навчалися).

Тут із вдячністю згадую про спільну багатогранну роботу робітників облдержадміністрації, засобів масової інформації, безсонні дні і ночі робітників облуправління сільського господарства і керування земельних ресурсів, групу Ронко, (на чолі з Гунченко В.А.), що йшла піонерами в процесі приватизації, вчених УкрНДІОЗ і аграрного університету і насамперед викладачів кафедри організації, робітників районних держадміністрацій і їхні економічні служби, яким припадало бути на передовій.

Так, щось не стикувалося в організаційному, виконавчому і правовому плані в цей дуже короткий термін, відведений президентським указом (грудень-квітень). Візьміть до уваги, що і другий Указ Президента «Про формування і функціонування аграрного ринку» теж із коротким терміном – (червень-грудень 2000 року), хоча, на мою думку і глибоке переконавання, цю роботу, як і ком-

---

* Доповідь на науково-практичній конференції «Реформування сільського господарства та розвиток інфраструктури аграрного ринку Херсонщини», 24.11.2000 р.

плекс інших організаційно-економічних заходів в АПК, потрібно було здійснити набагато раніше.

Адже не секрет, що вся Україна повинна почати комплексну аграрну реформу ще з 1990-1992 років, після прийняття Земельного Кодексу, Закону про форми власності Закону про КСП тощо.

Але до сьогоднішнього дня країна так і не має на державному рівні або Програму, або Концепцію, або Стратегія Аграрної Реформи України, цілісну, розписану в деталях, як у будь-якій цивілізованій країні, у часі й у просторі, що неодноразово пропонували вчені-економісти ІЕ НАН і ІАЕ УААН.

Так, цей Указ дуже важливий, і здійснено велику кропітку роботу. Тут, на цій конференції, висвітлювалися багато нюансів наших вдач і промахів на нашому, регіональному (підкреслюю) – регіональному рівні. Але мій виступ буде присвячено тому, що нам і вищестоячим державним органам (насамперед адміністрації Президента, Кабінету Міністрів, Верховній Раді) необхідно поетапно і негайно зробити, щоб захистити сільськогосподарського товаровиробника й у результаті затвердити державну (продовольчу) безпеку країни.

У світовій практиці відомо, що критично небезпечним рівнем споживання продовольства є половинний (50%-вий) розмір від науково-обґрунтованих, раціональних нормативів. У нас в Україні, за даними Держ.комстату, за останні роки ці рівні складають від 50 до 10% по м'ясу, рибі, яйцям, молочним продуктам, плодо-ягідним, винограду).

Тут багато різних причин. Але що ж необхідно терміново на державному рівні здійснити?

Перше – удосконалювати ціновий механізм в АПК. А для цього – ліквідувати ціновий диспаритет між цінами на сільськогосподарську продукцію і товарами промислового виробництва й енергоносіями.

Цей ціновий розрив збільшився у середньому з 1990-1992 років посьогодні майже в 6 разів. Приклад тільки по дизпаливу: для придбання 1 тонни диз.палива в 1990 р. необхідно було реалізувати пшениці III категорії – 0,5 т., зараз приблизно 4,0 т. – або у 8 разів, диспаритет. Такого не витримають будь-які сільськогосподарські підприємства, приватні або державні.

На сьогодні всі сільськогосподарські продукти у виробничій сфері збиткові, за винятком зернових і соняшника. За даними Держкомстату України з 1997 р по 2000 рік середній відсоток збитковості в сільському господарстві України складає 22-30%. Іншими словами, за час диспаритету в селян украдено 96 млрд.грн. (або більш двох річних бюджетів держави).

Отже, напрошується висновок: якою повинна бути цінова політика в аграрному секторі України?

Цінова політика в аграрному секторі на сучасному етапі його розвитку повинна ґрунтуватися на вільному ціноутворенні в поєднанні з державним регулюванням і посиленням антимонопольного контролю за цінами на матеріально-технічні ресурси, енергоносії та послуги для аграрних товаровиробників. Цінова політика повинна сприяти беззбитковому виробництву сільськогосподарської продукції з відповідним рівнем рентабельності і повинна бути спрямована:

- на першому етапі (в умовах обмежених фінансових можливостей держави) – на забезпечення, як мінімум, простого відтворення сільськогосподарської продукції в основних галузях сільського господарства за допомогою впровадження цін підтримки (заставних цін) на квотовану у межах продовольчої безпеки країни сільськогосподарську продукцію;

- на другому етапі – на стабілізацію і створення економічних передумов розширеного відтворення продукції в обсягах внутрішніх та експортних потреб на основі дотримання цінового паритету шляхом вільного ціноутворення і при необхідності застосування еквівалентних цін (цін розширеного відтворення).

Друге, нам необхідно удосконалювати фінансовий механізм і його складові:

- необхідно докорінно реформувати і створювати нову спеціальну кредитну систему для обслуговування аграрного сектора АПК із розгалуженою мережею кредитних закладів і спеціальних фондів (у світовій практиці для аграріїв кредитні ставки не вище 1% на місяць);

- спростити доступ до іноземних інвестицій;

- ширше застосовувати форвардні і ф'ючерсні контракти на сільськогосподарську продукцію через біржову торгівлю;

- створити і застосовувати обґрунтовані і доступні (пільгові) митні платежі на експорт сільськогосподарської продукції й імпорт закордонних технічних засобів;

- змінити податкову політику для селян, аж до введення мораторію до сільськогосподарських підприємств на період переходу до широкого застосування еквівалентних цін.

Третє. Декілька слів про формування і функціонування аграрного ринку.

Яка ціль? Нам необхідно мати механізм прозорості і законності в ціноутворенні і товарообміні.

Відповідно до указу Президента (червень 2000 г) з цього питання в Херсонській області необхідно було прийняти ряд органі-

заційних заходів в основному на трьох рівнях:

1) обласний центр і міста (товарні біржі, оптові ринки, ярмарки-виставки).

2) кожний район (торгові будинки, оптові ринки, магазини).

3) сільських населених пунктах (пункти заготівлі сільськогосподарської продукції; і в основному сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, що на безприбутковій добровільній основі будуть здійснювати багато послуг, як завершення виробничого циклу: переробку, реалізацію, збереження забезпечення матеріально-технічними ресурсами.

Декілька слів пояснення про ці кооперативи:

1) рекомендації щодо їхньої організації і створення маємо, просимо звертатися до університету;

2) весь світ, а особливо Європа, давно вже засвоїла цю чудову, потрібну форму агросервісу.

Як підсумок, слід зазначити, що загальними зусиллями від Міністра до фермера ми відродимо реформовані сільськогосподарські підприємства, а потім і колишню славу аграріїв Херсонщини.

МОЛОКОПЕРЕРОБНИЙ КОМПЛЕКС ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Ю.В.УШКАРЕНКО – аспірант, Херсонський ДАУ

Важливе місце у продовольчому комплексі як Херсонської області, так і країни займає молочний підкомплекс, який характеризується сукупністю галузей, пов'язаних з виробництвом молока і продуктів його переробки. Основою молочного підкомплексу є молочне скотарство.

Шість-сім мільйонів корів, які є в Україні, дають щорічно приблизно 14 млн.т. молока¹ (це становить 3,0% світового виробництва молока). У 1998р. частка молочної промисловості України в українському ВВП становила 3,7%, частка в ВВП харчової промисловості – приблизно 23%.

Асортимент продуктів переробки української молочної промисловості не дуже відрізняється від аналогічного асортименту інших країн. Наприклад, у 1997р. найважливішим комерційним продуктом було масло, обсяги виробництва якого склали 155000 т. Приблизно

---

1 Кількість молочних корів в Україні можна визначити лише приблизно